

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **REALITY VĚŘITEL CZ s.r.o.**, so sídlom v Českej republike, Uherský Brod, Náměstí 1. máje č. 1605, IČO: 27 725 537, proti žalovanému **T. C.**, bývajúcemu v G., o **17 201,61 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Galanta pod sp.zn. 15 C/55/2009, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 26. marca 2013, sp.zn. 10 Co/84/2012, takto

r o z h o d o l :

Mimoriadne dovolanie **o d m i e t a**.

Žalovanému **n e p r i z n á v a** náhradu trov tohto konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Galanta rozsudkom z 12. januára 2012, č.k. 15 C/55/2009-184 v celom rozsahu zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa ako postupník (zmluva o postúpení z 11. marca 2009) voči žalovanému ako ručiteľovi (dohoda o ručení z 18. decembra 2007) domáhala náhrady (odplaty 10 784,70 €) za užívanie nebytových priestorov (v období máj až júl 2008) a zmluvnej pokuty 6 416,91€ na základe podnájomnej zmluvy z 18. decembra 2007 uzavretej medzi REALITY – Správcovská SK s.r.o. ako nájomcom a Delata design s.r.o. ako podnájomcom. V odôvodnení uviedol, že na strane žalovaného nevznikla povinnosť vyplývajúca z platného ručiteľského záväzku, lebo tomu bráni platnosť primárneho „ručením zabezpečeného záväzku, zo zmluvy o podnájme z 18. decembra 2007, túto súd považoval za neplatnú pre jej rozpor so zákonom v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) v spojení s § 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov (ďalej len „zákon č. 116/1990 Zb.“), lebo podnájomný vzťah bol dohodnutý na dobu neurčitú. Súd nezistil, žeby žalovaný na seba platne prevzal záväzok uhradiť náhradu za užívanie nebytových priestorov (ako bezdôvodné obohatenie získané podnájomcom Delta

design s.r.o. z neplatného právneho úkonu), tieto neužíval, súd tak voči nemu žalobu zamietol. O trovách konania rozhodil podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Trnave rozsudkom z 26. marca 2013, sp.zn. 10Co/84/2012 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.) a žalovanému nepriznal náhradu trov odvolacieho konania (§ 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 2 O.s.p.). V celom rozsahu sa stotožnil s odôvodneným odvolaním napadnutého rozhodnutia súdu prvého stupňa, jeho nezmenené skutkové zistenia (závery) a právne posúdenie veci považoval za úplné, správne a presvedčivé. Na zdôraznenie správnosti v reakcii na odvolacie námietky uviedol, že zabezpečovacie právne prostriedky môžu zabezpečovať len platné záväzky (ich akcesorická povaha; ak je hlavný záväzok neplatný, neplatnou je aj dohoda o zabezpečení pohľadávky z tohto záväzku ručením (§ 546 Občianskeho zákonníka) i dojednanie o zmluvnej pokute (§ 544 Občianskeho zákonníka). Zdôraznil, že zákonná úprava dáva dostatočnú odpoveď na žalobkyňou spochybňovaný výklad pojmu „určitý čas“ v ustanovení § 6 zákona č. 116/1990 Zb., ktorý ale nemožno stotožniť s pojmom „neurčitý čas“. S odvolaním sa aj na úpravu zákona č. 116/1990 Zb. (najmä § 3, §9 ods. 1) vyjadril potrebu od seba navzájom odlíšiť (a nezamieňať) na jednej strane pojmy „neurčitý čas“ a „doba neurčitá“ od pojmu „čas určitý“ (napr. nájom dojednaný na určitý čas sa končí uplynutím času, na ktorý bol dojednaný). Svojím významom ide o pojmy významovo odlišné, argumentáciu žalobkyne nepovažoval za presvedčivú a správnu, ani pokiaľ ide o požiadavku vyslovenia prípustnosti dovolania pre otázku zásadného právneho významu. Z uvedených dôvodov odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa.

Na základe podnetu žalobkyne napadol generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadnym dovolaním rozsudok odvolacieho súdu z dôvodu, že tento spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), a preto ho navrhol zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie. Uviedol, že súdy (súd prvého stupňa viazaný skôr vysloveným právnym názorom v uznesení Krajského súdu v Trnave z 31. mája 2011 sp.zn. 10Co/167/2010) posúdili nesprávne otázku platnosti zmluvy o podnájme nebytových priestorov uzavretú na dobu neurčitú pre rozpor s § 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb. Generálny prokurátor sa stotožnil s právnym názorom, ktorý Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil v inej právnej veci (rozsudok z 30. januára 2013 sp.zn. 6 M Cdo 21/2011). V ňom najvyšší súd na základe systematického výkladu sledujúc účel

právnej úpravy (zákona č. 116/1990 Zb.) a povahu podnájomného vzťahu zaujal právny názor, že zmluva o podnájme nebytových priestorov uzavretá na dobu neurčitú nie je neplatná pre rozpor s § 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb. Ustanovenie § 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb. sa týka obsahu právneho vzťahu nájmu medzi prenajímateľom a nájomcom tým, že upravuje dispozičné oprávnenie nájomcu prenechať predmet nájmu alebo jeho časť do podnájmu. Pokiaľ toto oprávnenie limituje podmienkami (na určitý čas a len so súhlasom prenajímateľa), nedodržanie týchto podmienok je porušením právneho vzťahu nájmu zakladajúcim či už zmluvnú alebo mimozmluvnú zodpovednosť nájomcu. S ich nedodržaním však zákon výslovne nespája absolútnu neplatnosť podnájomného vzťahu, a teda nepriaznivé následky aj vo vzťahu k tretej osobe – podnájomcovi. Pre zmluvu o nájme nebytových priestorov zákon č. 116/1990 Zb. v § 3 ods. 3 stanovil náležitosti, ktoré táto zmluva musí obsahovať, pričom s nedostatkom týchto náležitostí výslovne spojil neplatnosť nájmovej zmluvy (§ 3 ods. 4 tohto zákona). Pre zmluvu o podnájme však zákon č. 116/1990 Zb. neurčil žiadne náležitosti, keď § 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb. neurčuje náležitosti zmluvy o podnájme, ale upravuje dispozičné oprávnenie nájomcu, a teda neurčil pre ňu ani náležitosť, že musí byť uzavretá na dobu určitú s výslovným následkom jej neplatnosti, ak by tomu tak nebolo. Účelom ustanovenia § 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb. je v danej súvislosti to, aby nájomca si bol vedomý, že pri využití svojho dispozičného oprávnenia je obmedzený trvaním hlavného nájomného vzťahu, teda že podnájom môže trvať maximálne po dobu trvania nájomného vzťahu. Podnájom dohodnutý na dobu neurčitú môže trvať maximálne po dobu trvania nájmu. Napokon je potrebné vychádzať i zo zásady, že zmluvy sa majú dodržiavať a že úkon treba vykladať skôr tak, aby platil, ako by neplatil. Z týchto dôvodov generálny prokurátor bol toho názoru, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Žalobkyňa a žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal generálny prokurátor (§ 243e ods. 1 O.s.p.) v lehote jedného roka (§ 243g O.s.p.) najprv skúmal, či boli splnené podmienky konania o mimoriadnom dovolaní v zmysle § 243e ods. 1 až 4 O.s.p.

Ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon /§ 243f/, a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom

chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie (§ 243e ods. 1 O.s.p.).

Citované ustanovenie vymedzuje tri podmienky konania, ktorých splnenie zákon vyžaduje práve v konaní o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky. Prvou z týchto podmienok je okolnosť porušenia zákona právoplatným rozhodnutím súdu, druhou je požiadavka na ochrane práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a treťou nemožnosť dosiahnutia ochrany inými právnymi prostriedkami. Všetky uvedené podmienky konania o mimoriadnom dovolaní musia byť splnené súčasne, nedostatok ktorejkoľvek z nich bráni vecnému prejednaniu mimoriadneho dovolania.

Podľa názoru dovolacieho súdu ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu zásadne vyžaduje intervenciu (mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora) vtedy, ak sám účastník využil všetky právom predpokladané prostriedky na zvrátenie stavu založeného rozhodnutím porušujúcim zákon, napriek ich uplatneniu nebol úspešný.

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. len vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania využil všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov. Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti (vid' napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 1996 sp.zn. PL. ÚS 43/95 a z 19. júla 2000 sp.zn. PL. ÚS 57/99).

Z uznesenia sp.zn. III. ÚS 331/06 z 19. októbra 2006 vyplýva, že podľa názoru ústavného súdu ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. vtedy, ak osoba, ktorá sa domáha podania mimoriadneho dovolania, neúspešne využila všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom

chránených záujmov alebo takéto právne prostriedky nemala k dispozícii, prípadne boli tu objektívne prekážky, ktoré jej znemožnili ich využitie. Z tohto zákonného predpokladu vyplýva významné obmedzenie prípustnosti mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, keď pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp.zn. PL.z. 3/2015-22 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

1. Vyššie uvedené (viď tiež bod 2/ nižšie) naznačuje, ako tieto súdne orgány (ústavný súd a ESLP), oprávnené za splnenia určitých predpokladov zrušiť aj rozhodnutie najvyššieho súdu, budú rozhodovať v skutkovo a právne podobných veciach, v ktorých generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie napriek tomu, že mimoriadnemu dovolaniu nepredchádzalo využitie všetkých dostupných riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov.

Doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu v obdobných prípadoch sa v zásade riadila stanoviskom Občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod č. 36/2008. Právna veta tohto stanoviska znie: „Podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom nie je podmienené využitím riadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle ustanovenia § 243e O.s.p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa“.

Je zrejmé, že stanovisko R 36/2008 vychádza zo záverov, ktoré v súčasnosti nie sú súladné s rozhodnutiami ESLP a zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je tým daný dôvod opätovne sa – a to aj s odstupom času a pri (zatiaľ) nezmenenej právnej úprave – vrátiť k otázke, či snaha presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť konečného meritórneho rozhodnutia vyneseneho v občianskom súdnom konaní bez ohľadu na nezmeniteľnosť a záväznosť súdneho rozhodnutia, ktorá mala určujúci význam pri prijímaní stanoviska R 36/2008, má aj naďalej v plnom rozsahu opodstatnenie vtedy, keď sa mimoriadne dovolanie podáva v prospech účastníka, ktorý sám nevyužil všetky dostupné opravné prostriedky.

Povinnosť vyčerpať prostriedok nápravy, a to aj v prípade pochybnosti o jeho účinnosti, vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP (Van Oosterwijck proti Belgicku, rozsudok z roku 1980). Účastník konania je povinný vyčerpať všetky dostupné opravné prostriedky až po najvyššiu úroveň do takej miery, do akej je možné rozumne predpokladať, že ten – ktorý opravný prostriedok, oprávnenie podať ktorý účastník má, je (aspoň) potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy – teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania – viď § 237 ods. 2 O.s.p.) dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu,

sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

Dovolací súd s poukazom na hore uvedené dospel k záveru, že v danom prípade prebehlo dvojstupňové konanie, v ktorom mala žalobkyňa možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sama náležite chránila svoje práva a konala dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Žalobkyňa nepodala dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu. Nevyužila preto dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotnej žalobkyne pri včasnej ochrane jej práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalobkyňou.

Uvedenú interpretáciu zohľadňuje zjednocujúce stanovisko prijaté na spoločnom zasadnutí občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. októbra 2015, v ktorom sa uvádza: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privediť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“

2. Ústavný súd Slovenskej republiky vychádzajúc z početnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len „ESLP“), porovnaj napr. Tripon proti Rumunsku, rozsudok z 23. septembra 2008, § 22; Brumarescu proti Rumunsku, rozsudok z 28. októbra 1999, § 62; § 30; Asito proti Moldavsku, § 49; Sitkov proti Rusku, rozsudok z 18. januára 2007, §77; Sovtransavto Holding proti Ukrajine, rozsudok z 25. júla 2002; UkraineTyumen proti

Ukrajine, rozsudok z 22. novembra 2007; Eugenia a Doina Duca proti Moldavsku, rozsudok z 3. marca 2009] viackrát poukázal na kritický postoj ESLP k mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré závisia od úvahy príslušného orgánu verejnej moci, či dôjde k podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku alebo nie a následne k vyneseniu rozhodnutia, ktorým sa zruší právoplatné konečné rozhodnutie. V zmysle judikatúry ESLP je prípustné zasiahnuť do nastolenej právnej istoty právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho súdu vtedy, ak v konaní došlo k zásadnej vade alebo závažnému excesu, ktorý je potrebné napraviť, ak sú tu mimoriadne okolnosti prípadu, pričom podľa judikatúry ESLP za takúto vadu exces však nemožno považovať skutočnosť, že na predmet konania existujú dva rozličné názory, pretože právny istota v sebe zahŕňa požiadavku rešpektovania princípu *res iudicata*, ktorej prejavom je nezmeniteľnosť rozhodnutia. Uplatňovanie tohto princípu je zdôraznený zásadou, že žiadna zo strán nie je oprávnená žiadať o preskúmanie konečného a záväzného rozhodnutia len z toho dôvodu, aby dosiahol znovuotvorenie prípadu a jeho nové skúmanie, pretože takýto mimoriadny opravný prostriedok by *de facto* mal charakter odvolania (pozri Ryabikh proti Rusku z 3. decembra 2003, sťažnosť č. 52854/99, § 52). V tejto súvislosti tiež ESLP už judikoval, že nesúhlas s právnym posúdením prípadu odvolacím súdom nie je sám osebe mimoriadnou okolnosťou odôvodňujúcou zrušenie právoplatného rozhodnutia (pozri Kot proti Rusku z 18. januára 2007, sťažnosť č. 20887/03, § 29). Účel mimoriadneho dovolania spočíva v odstránení nezákonnosti, ktorej sa dopustil súd v konaní podľa Občianskeho súdneho poriadku, pričom zároveň toto odstránenie nezákonnosti vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. Tento účel mimoriadneho dovolania je v súlade s účelom občianskeho súdneho konania vyjadreným v § 1 O.s.p. Súčasne tento účel sleduje ochranu účastníka pred dôsledkami nespravodlivého procesu (konania, ktoré trpí základnými procesnými pochybeniami a postupmi súdov znamenajúcimi až porušenie práva na súdnu ochranu). (viď PL. ÚS 57/99, III. ÚS 357/2013 z 2. júla 2014, III. ÚS 35/2014 zo 17. júna 2014, I. ÚS 590/2014 z 1. apríla 2014).

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 OSP mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak

a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Pre účely daného prípadu dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie podľa § 243e ods. 1 O.s.p. výlučne (len) z toho dôvodu, že rozhodnutia všeobecných súdov (t.j. napadnuté rozsudky okresného súdu a krajského súdu) spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci [§ 243 ods. 1 písm. c/ O.s.p.], ktoré videl v tom, že tieto súdy na zistený skutkový stav neaplikovali správne ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka, pokiaľ ide o otázku (ne)platnosti právneho úkonu (podnájomnej zmluvy uzavretej na dobu neurčitú) pre rozpor so zákonom (§ 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb. o nájme a podnájme nebytových priestorov v znení neskorších zmien). Generálny prokurátor argumentoval tým, že zmluva o podnájme nebytových priestorov uzavretá na dobu neurčitú sa neprieči zákonu (ustanoveniu § 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb.).

Dovolací súd v súvislosti s aplikáciou predmetných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o mimoriadnom dovolaní a ich ústavne konformným výkladom, majúc na pamäti judikatúru ESLP i judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky, dospel k záveru, že pokiaľ zákonodarca odvádza prípustnosť mimoriadneho dovolania z porušenia zákona s odkazom na ustanovenie § 243f O.s.p., kde bližšie konkretizuje možné dôvody, medzi ktoré zaradil aj nesprávne právne posúdenie veci, tak potom v prípade podania mimoriadneho dovolania práve z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia je potrebné pod porušením zákona rozumieť také porušenie procesného práva – zákona, ktoré v konečnom dôsledku znamená zároveň aj nesprávne právne posúdenie (či už hmotnoprávneho alebo prípadne procesného charakteru). K takémuto interpretačnému záveru dospel dovolací súd v spojitosti s kumulatívnym predpokladom prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktorý stanovuje podmienku, ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. V opačnom prípade ak by nesprávne právne posúdenie bolo spájané výlučne s porušením hmotnoprávnych ustanovení zákona (ktoréhokoľvek), tak by de facto v takmer každom prípade bolo možné napadnúť právoplatne rozhodnutú vec týmto mimoriadnym opravným prostriedkom, čím by sa tento mimoriadny opravný prostriedok dostal na úroveň „ďalšieho“ odvolania a bolo by len na svojvôli generálneho prokurátora, do ktorej právoplatne skončenej veci zasiahne podaním mimoriadneho dovolania s odvolaním

sa na nesprávne právne posúdenie veci. Takýto výklad dotknutých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku by vo svojich dôsledkoch znamenal porušenie minimálne základného práva na súdnu ochranu jedného z účastníkov konania, rovnosti účastníkov konania, zásady nezmeniteľnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, a to treťou stranou, odlišnou od účastníkov konania, ktorá nepatrí do súdnej moci, čo opodstatnene vyvoláva otázky, či ide o prípustné legitímne zasahovanie do nezávislosti súdov a súdnej moci ako takej. Dovolací súd opätovne poukazuje na už citovanú judikatúru ESLP (podporovanú aktuálnou judikatúrou ESLP vo vzťahu k Slovenskej republike: COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 25132/13, vid' body 68,69, 74 a 78 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015; DRAFT – OVA a.s. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 72493/10, vid' body 76 až 79, 84 a 86 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015; PSMA, spol. s r.o. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42533/11, vid' body 68 až 71, 78 a 79 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015), z ktorej vyplýva, že samotná okolnosť (možnosť) existencie dvoch rôznych právnych názorov na vec nie je dostatočným dôvodom opätovného rozhodovania vo veci. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje práve aj na Stanovisko najvyššieho súdu, v ktorom najvyšší súd konštatuje, že „snaha presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť konečného meritórneho rozhodnutia vyneseneho v občianskom súdnom konaní bez ohľadu na nezmeniteľnosť a záväznosť súdneho rozhodnutia je legitímna v okamihu, keď sa v konaní alebo v rozhodnutí vyskytnú také pochybenia, ktoré sú v príkrom rozpore s ústavnými princípmi platiacimi v civilnom procese, pričom tieto pochybenia nie sú riešiteľné inak, než použitím mimoriadneho opravného prostriedku; majú charakter narušenia princípov spravodlivého procesu a v konečnom dôsledku by znamenali odopretie práva na súdnu ochranu v duchu čl. 46 ods. 1 ústavy v súvislosti aj s podstatným (závažným) porušením práv účastníkov konania, ktorých ťažisko je v čl. 46 až 50 Ústavy Slovenskej republiky. Z toho vyplýva výnimočnosť použitia mimoriadneho opravného prostriedku a jeho aplikácia len vo veciach, v ktorých sa súdne rozhodnutie dostalo do rozporu s oprávnenými záujmami alebo právami účastníkov konania, ďalších osôb, ktoré sú priamo dotknuté obsahom výroku súdneho rozhodnutia, prípadne takými osobami, ktoré mali byť účastníkmi konania, ale z dôvodu pochybenia súdu sa nimi nestali“ (Stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. 36/2008). Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že ustanovenie §243e ods. 1 O.s.p. je potrebné vykladať reštriktívne a pod porušením zákona v prípade dôvodu vyjadreného v § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. (nesprávne právne posúdenie) je potrebné predovšetkým rozumieť závažné porušenie zákona procesného charakteru, pretože v opačnom prípade by nebola splnená ďalšia podmienka prípustnosti mimoriadneho dovolania, a to požiadavka ochrany práv a zákonom

chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. Požiadavka presadenia vecnej správnosti a spravodlivosti meritórneho právoplatného rozhodnutia prostredníctvom mimoriadneho dovolania podľa názoru dovolacieho súdu nie je legitímna v prípade, ak generálny prokurátor napriek záveru o rešpektovaní všetkých relevantných procesných pravidiel všeobecným súdom konajúcim o veci samej presadzuje využitím predmetného mimoriadneho opravného prostriedku výlučne svoj odlišný právny názor na hmotno-právne posúdenie právoplatne ukončenej kauzy. Totiž aj v prípade, ak by právny názor generálneho prokurátora rešpektoval kritérium vecnej správnosti pri rozhodovaní v merite veci, „porušenie“ zákona pričítateľné krajskému súdu by nemalo charakter narušenia princípov spravodlivého procesu a v konečnom dôsledku by neznamenal odoprenie práva na súdnu ochranu v duchu čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože absentuje podstatné (závažné) porušenie práv účastníkov konania, ktorých ťažisko je v čl. 46 až čl. 50 ústavy.

Pre účely posúdenia otázky, či generálny prokurátor využitím predmetného mimoriadneho opravného prostriedku presadzoval *prima facie* nápravu zásadnej nesprávnosti alebo išlo len o jeho odlišný právny názor na hmotno-právne posúdenie právoplatne ukončenej kauzy, je nutné pripomenúť doterajšiu genézu publikovaných právnych názorov k otázke trvania účinkov zmluvy o podnájme nebytových priestorov (ďalej tiež „zmluvy o podnájme“ alebo „podnájom“), právne dôsledky zmluvy o podnájme nebytových priestorov uzavretej na dobu neurčitú a doterajšiu judikatúru súdov v Českej republike, ktorá vychádza z identickej právnej úpravy, aká platí v Slovenskej republike:

„Podnájem vzniká podnájemní smlouvou, jíž nájemce přenechává nebytový prostor (jeho část), který má sám v nájmu, *do časově omezeného užívání* a za úplatu dalšímu subjektu - podnájemníkovi. Podnájemní vztah může platně vzniknout jen za předpokladu existence platného nájemního vztahu. Na tomto vztahu je závislý i co do svého obsahu, neboť nájemce nemůže na podnájemníka převést více práv než má sám. (Korecká, V.: K některým otázkám nájmu nebytových prostor, Správní právo č.3, 1991, str. 149; zdroj: [Systém ASPI] [cit. 2015-2-9] ASPI_ID OVZ-LIT1482SK. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 1339-133X.]).

„Zákon stanoví, že uskutečnění podnájmu předpokládá především souhlas pronajímatele a že *podnájem může být sjednán pouze na dobu určitou*.“ (Liška, P.: Zákon o nájmu a podnájmu nebytových prostor, komentář, Edice Komentované zákony, SEVT Frances, 1992, str. 43).

„Podnájom možno uzavrieť len na dobu určitú. Ak je na dobu určitú uzavretý aj nájom, od ktorého je podnájom odvodený, doba, na ktorú sa podnájom uzavrie samozrejme nesmie byť dlhšia, ako doba tohto nájmu.“ (Petrlová, M. a Gandelová, M.: „Bytový zákon“, EPOS, 1992, str. 76).

„Podnájom možno uzavrieť len na dobu určitú. Ak je na dobu určitú uzavretý aj nájom, od ktorého je podnájom odvodený, doba, na ktorú sa podnájom uzavrie samozrejme nesmie byť dlhšia, ako doba tohto nájmu.“ (Privatizácia, predaj a nájom bytov a nebytových priestorov, vydavateľstvo EPOS, 1993, str.115, ISBN 80-85703-16-5).

„Z dikcie ustanovení § 6 odst. 1 zákona vyplýva, že podnájem lze sjednat pouze na dobu určitou a pouze se souhlasem pronajímatele. Vzniká otázka, jaké důsledky má nedbání tohoto ustanovení. Pronajímatel má především sankci vůči nájemci spočívající v existenci výpovědního důvodu při nájmu na dobu určitou (§ 9 odst. 2 písm. g/ zákona). Vzhledem ke kogentnosti úpravy zákonných předpokladů sjednání podnájmu lze však dovodit absolutní neplatnost dohody o podnájmu podle ustanovení § 39 ObčZ.“ (Sekaninová, E.: K problematice nájmu a podnájmu nebytových prostor, Právní rozhledy č. 11, 1994, str. 388; zdroj: [Systém ASPI] [cit. 2015-2-9] ASPI_ID OVZ-LIT3502SK. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 1339-133X., obdobne tiež Grulich, T.: Smlouva o podnájmu nebytových prostor, Právní radce č.3, 2003, str.14).

„Podnájemní vztah je akcesorický, závislý co do svého vzniku, obsahu i trvání na vztahu nájemním. Existuje mezi nájemcem a podnájemníkem, nikoli tedy mezi podnájemníkem a pronajímatelem. Z toho také plyne, že za řádné užívání nebytových prostor odpovídá pronajímateli nájemce a porušení povinnosti ze strany podnájemníka může být důvodem k výpovědi nájemního vztahu. Zánik nájmu znamená automaticky také konec podnájmu atd. Neplatná by byla také smlouva o podnájmu uzavřená na dobu neurčitou, a to proto, že zákon tuto možnost vylučuje.“ (Mates, P.: K některým ustanovením zákona nájmu a podnájmu nebytových prostor, Právní praxe č.3, 1994, str. 157; zdroj: [Systém ASPI] [cit. 2015-2-9] ASPI_ID OVZ-LIT3021SK. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 1339-133X.).

Obmedzenie podnájmu na dobu určitú má svoje opodstatnenie v tom, že nájomca je obmedzený pri dojednávani podnájmu trvaním hlavného nájomného vzťahu. *Podnájom môže byť dohodnutý maximálne na dobu určitú, ktorá bude zodpovedať dobe trvania*

nájomného vzťahu. Nebude v rozpore s požiadavkou na určité vymedzenie doby, pokiaľ sa nájomca s podnájomcom dohodnú, že podnájom sa dojednáva na dobu trvania nájomného vzťahu (Liška, P.: Zákon o nájmu a podnájmu nebytových prostor, komentář, 2. podstatně prepracované a doplnené vydání 1997, C.H. Beck, 1997, str. 36).

K ustanoveniam § 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb. zaujal právny názor aj Najvyšší súd České republiky v rozsudku z 30. júna 2003 sp.zn. 28 Cdo 868/2003 v ktorom (m.i.) uviedol: „*Při interpretaci ustanovení § 6 odst. 1 citovaného zákona neobstojí názor, že znění předpisu umožňuje uzavřít smlouvu o podnájmu na dobu neurčitou. Nesprávnost tohoto názoru je patrna již ze samotného gramatického výkladu tohoto ustanovení. Ani případným logickým výkladem nelze dospět ke zpochybnění doby určité jako nezbytné náležitosti smlouvy.* Argumentace dovolatele by tu vedla k nepřijatelným závěrům, že stanovením doby určité jako časového rámce trvání smlouvy upravil zákonodárce jen určitý výsek smluvních vztahů, či dokonce že souhlas pronajímatele je podmínkou uzavření smlouvy na dobu určitou, nikoli však již smlouvy sjednané na dobu neurčitou. Tyto závěry jsou zjevně neudržitelné a dovolací soud nemá důvodu, proč by neměl přisvědčit interpretaci § 6 odst. 1 zákona o nájmu a podnájmu nebytových prostor odvolacím soudem.“ (zdroj http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/citaceECLI/2BD166EF45C91887C1257A4E00660553?).

Obdobne aj Krajský súd v Banskej Bystrici v uznesení z 25. januára 2012 sp.zn. 43 Cob 240/2011 (zdroj Aspi, ECLI: ECLI:SK:KSBB:2012:6210206039.1).

„Obsahem § 6 ods. 1 NájNebyt je podmíneková dovolovací norma, jejíž schematický přepis může znít takto: Má-li nájemce souhlas pronajímatele, může přenechat nebytový prostor či jeho část na dobu určitou do podnájmu. (Dvořák, B.: K problematice podnájmu nebytových prostor, Právní rozhledy č.20, 2004, str. 740). Autor příspěvku nezastává názor o kogentnosti § 6 ods. 1 zákona a rozvíja úvahy, ktoré podľa jeho názoru neposkytujú argumentáciu pre vylúčenie možnosti nájomcovho oprávnenia uzavrieť podnájomnú zmluvu na dobu neurčitú (vid' str.735 a 741) .

Z vyššie publikovaných väčšinových konzistentných názorov právnej teórie i súdnej praxe (domácej a zahraničnej) za obdobie 25 rokov (1990 až 2015) vyplýva, že zmluva o podnájme by mala byť uzavretá iba na dobu určitú, maximálne na dobu trvania nájomného vzťahu. Platí to aj vtedy, ak je trvanie podnájomného vzťahu dojednané odkazom na trvanie

nájomného vzťahu; pokiaľ by bol nájomný vzťah uzatvorený na dobu neurčitú, podnájomný vzťah by bol rovnako uzatvorený na dobu neurčitú, čo však nie je v rozpore s § 6 ods. 1 zákona. Dohoda, že podnájom bude trvať určitú dobu, ktorá je dlhšia, než na akú je dojednaný nájomný vzťah, je však v rozpore s § 6 ods. 1 zákona. V rozpore s § 6 ods. 1 zákona je potom aj prípad, kedy je podnájomný vzťah dojednaný na dobu neurčitú za predpokladu, že v nájomnej zmluve nebolo ohľadne podnájmu dohodnuté niečo iné (napr. možnosť nájomcu uzavrieť podnájomnú zmluvu na dobu neurčitú, čo by mohlo byť zároveň interpretované aj ako súhlas prenajímateľa s takýmto podnájomom (k súhlasu prenajímateľa vid' bližšie rozsudok NS ČR z 2. marca 2005 sp.zn. 28 Cdo 224/2004: „Souhlas pronajímatele s přenecháním nebytového prostoru na dobu určitou do podnájmu může být udělen nejen kdykoli před sjednáním smlouvy o podnájmu, ale může být i součástí této smlouvy a vyloučeno není ani jeho dodatečné udělení.“ zdroj: ASPI ID:JUD8778862).

Z hľadiska faktickej záväznosti publikovanej judikatúry treba k rozhodnutiu najvyššieho súdu, na ktorom je argumentačne zdôvodnené mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora (rozsudok z 30. januára 2013 sp.zn. 6 MCdo 21/2011) uviesť, že občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 29. mája 2013 (pomerom hlasov 16:4) neprijalo uverejnenie tohto rozhodnutia v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

Názor generálneho prokurátora, že „v zmluve o podnájme zákon č. 116/1990 Zb. neurčil žiadne náležitosti, keď § 6 ods. 1 zákona č. 116/1990 Zb. neurčuje náležitosti zmluvy o podnájme, ale upravuje dispozičné oprávnenie nájomcu, *a teda neurčil pre ňu ani náležitosť, že musí byť uzavretá na dobu určitú,*“ vychádza zatiaľ z ojedinelého rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré zrejme môže mať svoj argumentačný pôvod v jednom publikovanom odbornom príspevku (vid' sp.zn. 6 MCdo 21/2011, Dvořák, B.: K problematice podnájmu nebytových prostor, Právní rozhledy č.20, 2004), avšak zatiaľ nereprezentuje väčšinové názory odbornej právnickej verejnosti ani súdnoprávnickej praxe, ktoré sú v tejto otázke jednoznačné, vzájomne konzistentné a dostatočne presvedčivé.

Snaha presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť konečného meritórneho rozhodnutia vyneseneho v občianskom súdnom konaní s ohľadom na nezmeniteľnosť a záväznosť súdneho rozhodnutia (pri zachovaní alebo prelomení princípu právnej istoty) je legitímna v okamihu, keď sa v konaní alebo v rozhodnutí vyskytnú také pochybenia, ktoré sú v príkrom

rozpore s ústavnými princípmi platiacimi v civilnom procese, pričom tieto pochybenia nie sú riešiteľné inak, než použitím mimoriadneho opravného prostriedku. Dovolací súd po preskúmaní mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, ako aj napadnutého rozsudku krajského súdu v spojení s rozsudkom súdu prvého stupňa a súvisiaceho súdneho spisu konštatuje, že v danom prípade absentuje závažná okolnosť odôvodňujúca podanie mimoriadneho dovolania.

K časovej pôsobnosti judikatúry z pohľadu zmeny judikatúry dovolací súd poznamenáva, že judikatúra je právom v materiálnom zmysle, to so sebou prináša i povinnosť súdov svoju judikatúru meniť spôsobom, ktorý nenaruší oprávnené očakávania adresátov právnych noriem. Zasadou vo všetkých štátoch s kontinentálnym právnym systémom práva (rovnako aj v systéme common law) je aplikácia novej sudcom vytvorenej normy na všetky aktuálne pred súdmi prebiehajúce kauzy (incidentná retrospektíva). Nový právny názor sa aplikuje do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Nepripúšťa sa, aby na právne vzťahy z minulosti boli aplikované mylné právne názory. Zmena judikatúry sa deje s presvedčením, že predchádzajúca judikatúra bola nesprávnou interpretáciou práva. Zmena judikatúry je v tomto ohľade len opravou omylu vo výklade práva. Z tohto dôvodu nie je správny názor, že zmena judikatúry pôsobí retroaktívne. Retroaktivita sa spája s právnou normou, ako všeobecne záväzným (normatívnym) pravidlom, kde sa uplatňuje princíp zákazu retroaktivity (spätnej pôsobnosti). Judikatúra nie je samostatným, originálnym, ani normatívnym prameňom práva, akým je právna norma; judikatúra pôsobí vždy v súvislosti s prameňom práva, je jeho interpretáciou. Najvyššie súdy preferujú incidentnú retrospektívu s tým, že len v celkom špecifických prípadoch ochránia právnu istotu a legitímne očakávania adresátov právnej normy, spravidla pri aplikácii hmotnoprávnej normy (Bobek, M. Kühn, Z. a kol.: Judikatura a právní argumentace, 2. vydání, Praha: Auditorium, 2013, str. 148 a násl. a str. 159). Aplikácia nového právneho názoru na skôr začaté a ešte neukončené konanie sa často spája so zmenou procesnoprávnej judikatúry, čo je umocnené zásadou, že zmeny v procesnom práve sa spravidla vzťahujú na doposiaľ neukončené konania, ak nová zákonná úprava neustanovuje niečo iné. V tomto prípade dal dovolací súd prednosť právnej istote a legitímnym očakávaniam, ktoré boli nastolené právoplatným rozhodnutím o definitívnom usporiadaní hmotnoprávnych vzťahov medzi účastníkmi konania.

3. Vzhľadom na uvedené (vid' body 1/ a 2/) dovolanie generálneho prokurátora ako neprípustné odmietol (§ 243e ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p., § 243b ods. 5 a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) .

O trovách konania o mimoriadnom dovolaní rozhodol podľa § 243i ods. 2, § 243c a § 142 ods. 1 O.s.p., úspešnému žalovanému ich náhradu nepriznal, lebo mu v tomto konaní žiadne trovy nevznikli.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 14. októbra 2015

JUDr. Marián S l u k, PhD., v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová